
MERHAMETLİ OLMAK

BİLGİN EKŞİ

22 OCAK 2021

ALLAH KULLARINA KARŞI ÇOK MERHAMETLİDİR

Kıymetli Müminler;

Yüce Kitabımız Kuranı Kerimin ilk ayeti;

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

“Rahmân ve Rahîm olan Allah Teâlâ'nın ismiyle”

...ayeti kerimesidir.

PEKİ, Allah c.c niçin Kuranın başında bu ayete yer vermiştir. Bu hususu ayeti kerimenin tefsirinde arayalım.

Ayette Yüce Mevlamızın iki sıfatına yer verilmiştir. Bunlardan bir tanesi **RAHMAN** diğeri ise **RAHİM** isimleridir.

ŞİMDİ BU İKİ İSMİ İNCELEYELİM;

BİRİNCİSİ RAHMAN idi, peki Rahman ne demektir?

RAHMAN; rahmetiyle muamele ederken buna mazhar olan varlığın hak etmesine, lâıyk olmasına bakmaz, bu sıfatın tecellisi yağmur gibi her şeyin üzerine yağar, güneş gibi her şeyi ısıtır ve aydınlatır.

İKİNCİSİ ise RAHİM idi, peki Rahîm ne demektir?

RAHİM; “çok merhametli, rahmeti bol” demek olup bu sıfatla kullar da nitelenebilir.

Buradan şunu anlayabiliriz ki, Allah biz kullarına olan merhametini Kuran-ı Kerimin en başında bizlere takdim ediyor.

Çünkü Allah c.c **En'âm Suresinin 12. Ayetinde;**

قُلْ لِمَنْ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ كَتَبَ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ

De ki: "Şu göklerdeki ve yerdeki kimindir?" "Allah'ındır" de. O, merhamet etmeyi kendine gerekli kıldı.

Ayeti kerimede Yüce Mevlamız tüm kâinatın kendisine ait olduğunu biz kullarına soru şeklinde hatırlatarak bizleri tefekküre sevk ediyor ve devamında da herşeyin kendisine ait olmasına rağmen yarattığı tüm canlılara karşı merhametli olmayı kendisinde bir kural hükmündeymiş gibi tarif ederken sanki insanlara **şöyle bir uyarıda bulunulmuştur:**

Diğer bütün varlıklar gibi sizi de Allah yarattı; kıyamet vuku bulup da O'nun huzurunda hesap vermek için toplanmadan önce, hayatta iken Allah'ın kesin olan rahmetinden yararlanmaya bakınız; inanıp hayırlı işler yapınız; bu geniş rahmete nâil olmak için günahlarınızdan tövbe ediniz.

Açık seçik delillere rağmen, müşriklerin yaptığı gibi, Hz. Peygamber'in tebliğlerini yalanlamak için türlü bahaneler ileri sürmek yerine, Allah'ın rahmetinin üzerinizdeki eserlerinden olan aklınızı kullanarak Hz. Peygamber'in doğruluğunu tasdik ediniz.

Bunun aksine, geçici menfaatlerine, mânasız inatlarına ve benlik iddialarına kapılarak gerçeği kabule yanaşmayanlar, böylece kendilerini ziyana sokanlar artık iman etmekten de mahrum kalırlar ve sonuçta Allah'ın çok geniş olan rahmetinden yararlanma fırsatını kaçırmış, kendi kendilerine yazık etmiş olurlar.

İNSAN ÖNCE KENDİSİNE KARŞI MERHAMETLİ OLMALIDIR

Değerli Müslümanlar;

Yüce Mevlamız,

الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ

Ölümü ve Hayatı yaratmış,

كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

Her canlının öleceğini ve dönüşün yine Allah'a olduğu bildirilmiş,

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

Ayetinde Yüce Mevlamız İnsanlara gerek dünya için gerekse ahiret için iyiliği dilemelerini ve ateş azabından da korunma hususunda kendisine sığınmalarını isteyerek bizlere bu duayı öğretmiştir.

Çünkü Yüce Mevlamız Yunus suresinin 44. ayetinde;

إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

Kendisinin bize zulmetmediğini, bilakis kullar olarak bizlerin kendi kendimize zulmettiğimizi bildirmektedir.

KİŞİ KENDİSİNE KARŞI MERHAMETLİ OLMALIDIR

Değerli Müminler;

Yüce Mevlamız **Tahrim suresinin 6. Ayetinde;**

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ

“Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun.”

...diye buyurmuş ve kendimize karşı olan en büyük sorumluluklarımızdan birisi hatırlatılmıştır.

Bu sorumluluk, kişinin günahları terketmesi, kendisini ahirete hazırlama sorumluluğudur.

İnsanlar olarak toplumda herkes bize iyi davranmasını, bizim canımızı yakacak, bizi üzüntüye sokacak davranışlardan kaçınmalarını bekleriz.

Ve hatta bu beklentilerimizin sağlanması için her devlet İnsan Hakları ve Özgürlükleri ile ilgili kanunlar hazırlamış ve bu kanunları uygulamaktadır.

Peki, şimdi biz biraz TEFEKKÜR edelim,

Allah c.c biz kullarına karşı çok merhametli olduğu için Kuranı Kerimde bizlere ahiret azabından korunmanın, dünya hayatında mutlu ve huzurlu yaşamının yolları ile ilgili onlarca ayette mesajlar vermiştir.

Devletler topraklarında yaşayan insanların hakları ve özgürlükleri için onlarca kanun maddesi ve yargı organını hayata geçirmiştir.

Peki, bizler kendimizi koruyabiliyor ve kendimize karşı merhametli miyiz?

Kuran ve Sünnette iyi ve kötünün tarifi yapılmış, cennet ve cehenneme götüren yollardan bahsedilmişken biz bu ikazlara uyup yaşantımızı bu istikamette sürdürebiliyorsak o zaman biz **KENDİMİZE KARŞI MERHAMETLİYİZ.**

Dünyanın güzelleşmesi için en önemli şart **KİŞİNİN KENDİSİNİ DÜZELTMESİ** kendisine karşı işleyeceği en güzel iyilik olacaktır.

Nitekim bu hususla ilgili Rad Suresinin 11. Ayetinde:

إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ

“Sizler kendinizi değiştirmedikçe Allah da sizleri değiştirmez”

Kişinin değişime önce kendisinden başlaması hususu bizlere aktarılmıştır.

Kıymetli Kardeşlerim;

Bir birey olarak, **Emir bi'l-MA'RÛF NEHİY ani'l-MÛNKER** ilkesine yani Allah'ın emirlerine uymak ve yasaklarından kaçınmak kendimize yapacağımız en önemli iyilik olacaktır.

Çünkü bu iyilik bizi **وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى** kalıcı ve hayırlı bir yer olarak tarif edilen ahiret hayatımızın kazanımına vesile olacaktır.

GELİN KENDİMİZE MERHAMET EDELİM;

قُلْ مَا يَعْْبَأُ بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

(Ey Muhammed!) De ki: "Duanız olmasa, Rabbim size ne diye değer versin!"

Furkan suresinin 77. Ayetinde Rabbimizin bizlere değer verdiği husus zikredilmiştir.

Rabbimiz bizden kendisini hatırlamamızı ibadetlerimizle kulluğumuzu arzetmemizi, hatalarımızda tevbe kapısına sığınmamızı, aciziyetimizi, istek ve taleplerimizi yalnız ona iletmemizi arzulamaktadır. İşte bunları yapan kişiler rabbimiz katında değerlidir.

İNSANLARA KARŞI MERHAMETLİ OLMALIYIZ

Kıymetli Müminler;

Merhametlilerin en merhametlisi şüphesiz ki tüm kâinatı yoktan var eden rabbimizdir. Yüce Rabbimiz bizlerinde ve hatta tüm canlıların merhametli olmasını arzu ettiği için bizlere kendi rahmetinden rahmet bahşetmiştir.

Bakınız bu hususu **Buhari’de nakledilen bir Hadis-i Şerif** ile izah etmek istiyorum:

“Allah Teâlâ’nın yüz rahmeti vardır. Bunlardan birini insanlar, cinler, hayvanlar ve böcekler arasına indirmiştir. Onlar bu sebeple birbirlerini sever ve birbirlerine acırlar. Yabani hayvan yavrusuna bu sebeple şefkat gösterir. Allah, o doksan dokuz rahmeti kıyamet günü kullarına merhamet etmek için yanında alıkoymuştur.”

Buhârî, Edeb 19; Müslim, Tevbe 17, 19. Ayrıca bk. Tirmizî, Daavât 99; İbni Mâce, Zühd 35

Allah’u Teâlâ’nın rahmeti bir ayette **وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ** “O son derece merhamet edicidir, bağışlayıcıdır” [Hucurat Suresi 5. Ayet], bir başka

ayette **وَأَنَّ اللَّهَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ** “O çok esirgeyicidir ve çok

merhametlidir”, [Nur Suresi 20. Ayet], bir diğesinde **إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ**

“O mutlak güç sahibi merhamet edendir.” [Duhan Suresi 42. Ayeti],

başka bir ayette de **وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا** “Allah c.c son derece

merhamet edici ve bağışlayıcıdır” ifadeleriyle çıkar karşımıza [Nisa Suresi 96. Ayet] İşte bu denli kullarına karşı merhametli olan rabbimiz bizlerinde birbirimize karşı merhametli olmamızı ister.

MERHAMETLİ OLMAK İNSANLARI KAZANMANIN EN ÖNEMLİ YOLLARINDAN BİRİDİR

Kıymetli Müslümanlar;

İnsanlarla olan ilişkilerimizde din, dil, ırk ayrımı yapamayız. Bizler İslam dininin misyonu gereği herkese merhametli olmalıyız. Eğer insanları dinleri, ırkları veya dilleri sebebiyle dışlarsak bu tutum Allah'ın hoşuna gitmez.

Merhametli olmak **insanların kalplerini hem bize hemde islama ısrındıracak** önemli bir unsurdur.

Nitekim Günlerden bir gün hanımı Sara annemiz güzel bir yemek hazırlamış, Hz. İbrahim'in misafirleriyle gelip yemesini beklemiş. Derken **Hz. İbrahim (a.s) çıkagelir** fakat yanında misafir yoktur.

Sara annemiz:

"Ey İbrahim, bugün misafirin yok mu?" der.

Hız. İbrahim:

"Hanım, bugün işlerim vardı; pazara uğrayamadım. Eğer biraz beklersen gidip pazardan bir yabancı getireyim" der.

Hanımı;

"peki, git; bekliyorum sizi" der.

Hz. İbrahim aceleyle pazara gider; yetmiş yaşlarında yaşlı ve yorgun bir yabancıya rastlar ve ona:

"**Beyefendi, yabancı görünüyorsun; bana misafir olur musun?**" der.

Aslen Mecusi (ateşperest) olan yabancı da Hz. İbrahim'in teklifini memnuniyetle kabul eder ve evine giderler.

Hz. İbrahim temizliğe çok dikkat ettiği için ellerini yıkaması ve abdest alması için adama suyolunu gösterir. Fakat adam Mecusi olduğu için Müslüman olmaya zorlandığını düşünerek abdest almayı kabul etmez ve:

"**Birader! Bir lokma ekmek için beni dinimden mi döndürmek istiyorsun?**" diyerek Hz. İbrahim'e tepki gösterir.

Hz. İbrahim adamın tepkisine bir anlam veremez, biraz da hiddetlenerek:

"**Ben sana temizliği öğretmek istedim. Bütün istediğim bu. Ama istemiyorsan yine de sen bilirsin**" der.

Mecusi adam da yemek yemeden evden çıkar ve Pazar yerine geri döner. Hz. İbrahim (a.s) adamın kaba davrandığını düşünür ve geri dönmesi için ısrarcı olmaz.

Arkasından vahiy meleği Cebrail gelir; Allah'ın selamını Hz. İbrahim'e ilettikten sonra şöyle der:"

Allah buyuruyor ki: Ey İbrahim, ben o Mecusi adama yetmiş yıldır rızık veriyorum. Sen bir öğün yemek ona vermekte sıkıntı çektin, Çabuk git o adamı bul ve ona yemek yedir."

Hz. İbrahim (a.s) hızla ve büyük bir telaşla evden çıkar ve Pazar yerine gider, fakat adamı bir türlü bulamaz. Pazar yerindeki insanlara onu tarif ederek:

"Yetmiş yaşlarında, böyle böyle bir adam gördünüz mü?" diye sorar.

Onu tanıyanlar: "O dediğin yetmiş yaşlarındaki adam biraz önce şehirden çıktı" **derler.**

Hz. İbrahim (a.s) "**Mutlaka o adamı bulmalıyım**" der ve peşine düşer.

Nihayet onu bulur, ondan özür diler ve der ki:

"Rabbim, sana gösterdiğim bu tavır yüzünden beni kınadı ve bana dedi ki: Git çabuk o adamı bul ve ona yemek yedir. Lütfen geri gel, birlikte eve gidelim."

Mecusi adam hayretler içinde kalır ve Hz. İbrahim'e:

"Demek senin Rabbin bu kadar merhametli ve izzet sahibidir, öyle mi? Eğer Rabbin böyle diyorsa Rabbin de Haktır, dinin de haktır" der ve **MÜSLÜMAN OLUR.**

Kıymetli Müslümanlar;

Hz. İbrahim (a.s) ile Mecusi adam arasında geçen **MERHAMET** temalı kıssadan edindiğimiz bilgidен yola çıkarak şunları açıkça diyebiliriz ki;

MERHAMET, Kalplerin yatışmasında, Kin ev Öfkenin son bulmasında, Ayrılıkların birleşmeyle neticelenmesinde, Sevgi ve Muhabbetin artmasında önemli bir etkidir.

MERHAMET kelimesinin zıddı **ACIMASIZ** olma unsuru ise tüm güzelliklerin birer birer bizi terketmesi, İslam dinimizin tebliğini zayıflatan ve bize tabi olanların bizden uzaklaşmasına yol açan kötü bir haslettir.

Bu hususa **UHUD SAVAŞINDA** cepheyi terkederek İslam ordusunun zarar uğramasına sebep olan sahabilere **PEYGAMBER EFENDİMİZİN MERHAMETLİ YAKLAŞIMI** üzerinden açıklık getirmek istiyorum:

GÜNLERDEN UHUD GÜNÜYDÜ.

BEDİR SAVAŞINDA Müşrikler **1000 kişilik** ordusu ile **300 kişilik** İslam ordusu karşısında büyük hezimete uğramış ve bu hezimetin acısını çıkarmak için **3000 kişilik daha büyük bir orduyla Müslümanlara saldırmak için harekete geçmişti.**

Peygamber Efendimiz (s.a.v) **700 kişilik ordusuyla Uhud civarında müşrik ordusuyla savaşa tutuştu.** Herşey Müslümanlardan yana idi. Müşrikler hezimete uğrayacağını anlamışlar ve birer birer kaçışmaya başlamışlardı.

Müşriklerin kaçışını gören İslam ordusunun okçu birlikleri savaşı kazandık düşüncesi ile yerlerini terk edince **Hâlid b. Velid komutasındaki müşrikler** bu durumu farkedip İslam ordusunu kısıpca almış ve **70 şehit verilmiştir**.

Peygamberimizin amcası **Hız. Hamza'da şehit düşenler arasında idi**. Peygamberimiz bu duruma çok üzölmüş ve ağlamışlardı. **Herkes suç** okçular tepesini terk eden, hemde Peygamber efendimizin benden emir gelmeden orayı terketmeyin emrine rağmen terk eden **okçu birliğine yüklemiştir**.

Tüm sahabeler Allah Resulünün bu emre itaatsizlik ederek onlarca şehit verilmesine sebep olan bu sahabelere bağıpırıp çağıracağını ve hatta **ceza vereceğini düşünürken** aksine O, sahabeyi teselli edip affetmişti.

Peygamberimizin bu MERHAMET dolu yaklaşımı üzerine Allah c.c Ali İmran Suresinin 159. Ayetini indirerek Peygamberimizin bu merhamet dolu tutumunun kazanımından bahsetmiştir:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لَانْفَضُّوا
مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ

"Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davrandın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah'tan bağışlama dile."

PEKİ, SADECE İNSANLARA KARŞI MI? MERHAMETLİ OLMALIYIZ

Değerli Müminler;

Yüce dinimiz her canlıya karşı merhametli olmayı emreder. Sadece insanlara değil hayvanlara da merhametli olmalıyız. Çünkü onlarda bizler gibi bir can taşır.

Bakınız;

Hayvan kelimesi, Arapça “**Hayevân**” kelimesinden gelir.

Hayevân; canlı, diri ve yaşayan demektir. Türkçede “**hayvan**” olarak dilimize geçmiştir

İslamiyet için “merhamet medeniyeti” dense yeridir. Hz. Peygamber de Kur’an ayetlerine paralel olarak, hayvanlara merhametle ilgili önemli mesajlar verdiği gibi, bu bağlamda bazı acımasız cahiliye âdetlerine de son vermiştir.

Hz. Peygamber bir kutlu veciz sözlerinde de “Men lâ yerhamu lâ yürhamu = (Canlılara) merhamet etmeyene (Allah tarafından) merhamet edilmez” [Buhari, Muhammed b. İsmail, Sahihu’l- Buhari,] açıklamasını yapmıştı.

Bu açıklamalarda, Allah'ın merhameti, canlılara merhamet ve onları incitmemekle meşrut kılınmıştır. İslam'ın kurallarına göre; hayvanlar aç ve susuz bırakılarak işkenceye, ezaya ve şiddete maruz bırakılamazlar.

[Buhari, III, 79, müsakat, 12;]

Onlara böyle davranan birisi hâkim tarafından uyarılır ve kendisine müdahale edilir.

Sahih hadis kitaplarında hayvanlara merhametle ilgili farklı hadisler bulmak mümkündür. Mesela, Buhari'nin sahihinde Kitâbu'lEdebin yirmi yedinci babı hayvanlara merhamete ayrılmıştır.

[Buhari, VII, 77.]

Yine Hz. Peygamber, hayvanları tahkir etmeme, onların haklarını koruma, onlara eza etmeme ve merhametli davranma açısından, işaretleme kastıyla hayvanların suratlarını/yüzlerini dağlamayı nehy etmiştir.

İbn-i Ömer'in aktardığına göre o, hayvanların yüzünü işaretlemeyi kerih görmekteydi. [Buhari, VI, 232, Zebâih,]

Yine İbn-i Ömer aynı konuda Rasûlullah'ın tutumunu şöyle yansıtır:

“Neha'n-nebiyyu sallallâhu 'aleyhi ve seleme en tudrabe”

Nebi sallallahu aleyhi ve selem suratının dağlanmasını yasakladı.”

[Buhari, VI, 232, Zebâih, 35;]

Hız. Peygamber (s.a.v) döneminde kedisine kızan bir kadın onu hapsetmiş, aç ve susuz bırakarak ölümüne sebep olmuştu. Durumdan haberdar olan Rasulullah, bu yüzden onun cehennemlik olduğunu açıklamıştı.

Demek ki hayvan haklarına saygısızlık, onları aç ve susuz bırakma ve kendilerine merhametsizlik İslam'ca onaylanmamakta ve bu tür fiillerin kötü ve cehennemliklerin işi olduğu açıklanmaktadır.

[Buhari, I, 51, Vudu', 33;]

Yine Hz. Peygamber (s.a.v) Efendimiz, bir kuyu başında susuz kalan köpeğin susuzluktan dolayı çığı yaladığını gören birinin kuyuya inip ayakkabısıyla onu suladığından dolayı Allah'ın onu bağışladığından da söz etmişti.

[Buhari, VII, 78, Edeb, 27; Mansur Ali, V, 18]

Yine bir gün Rasulullah (s.a.v) gezintiye çıkmışken yaşlı bir deve onun yanına gelip ihmış ve önünde inlemişti.

Rasulullah inleyen devenin başını şefkatle okşadı, ardından sahibine dönüp;

“Senin eline verdiği bu hayvan (canlı) hakkında Allah'tan korkmaz mısın? Hayvan bana onu aç bıraktığından ve çok yordığından şikâyet etti.”

...diyerek devenin sahibini azarlamıştı.

Şu halde o, hayvanları aç bırakmayı, onları güçleri üstünde işlerde kullanmayı ve yormayı onaylamıyor, bunun hesabının sorulacağından söz ediyordu.

Abdullah b. Cafer'in anlattığına göre bir gün Medine'de Hz. Peygamber (s.a.v.) onu da bineği arkasına alarak bineğiyle bir hurma bahçesine girmişti. Ensar'dan birine ait olan bahçenin ihata duvarını geçip içeri girince, birden bir deveyi karşısında buldu. Nebi (sav) deveyle karşılaşınca, deve inledi ve gözlerinden yaş aktı. Bunun üzerine Peygamber Efendimiz onun yanına gelip onu eliyle okşadı ve deve inlemesine son verdi.

Durum üzerine Rasulullah oradakilere şöyle sordu:

“Men rabbuhâza'l-cemeli, li men hâza'l- cemelü”

Bu devenin sahibi kimdir, deve kime aittir?’ Derken Ensar'dan bir genç gelip konuştu:

“Ey Allah'ın Resulü (deve) benimdir.”

Bu sözler üzerine Rasulullah şunları söylemişti:

“Allah'ın sana temlik ettiği bu hayvan konusunda Allah'tan korkmuyor musun? Durum şu ki, o bana onu çalıştırdığın halde aç bıraktığını şikâyet etti.”

Rasulullah devenin inlemesinden, ağlamasından ve lisan-ı halinden aç bırakıldığını ve şikâyet ettiğini anlamıştı. Şu halde hayvanlara karşı merhametli olunmalı ve onlara karşı işlenen suçlardan dolayı kendilerini bize hizmetkâr eden Allah'tan korkulmalıydı.

Bir gün de O, açlıktan karnı sırtına yapışmış, zayıflamış ve iyi beslenmemiş bir deve görünce üzülerək şunları söylemişti:

“Bu dilsiz hayvanlar (canlılar) hakkında Allah'tan korkun” [Ebû Davud, Cihad, nr. 44]

CAHİLİYYE DÖNEMİNDE HAYVANLARA YAPILAN EZİYETLER

FERA' ÂDETİ:

Cahiliye döneminde devenin veya koyunun ilk yavrusu putlara kurban ediliyor ve buna **fera' deniyordu.**

[Buhari, VI, 218, akıka, 3.]

Yavru annesine nispetle bir dal gibi tahayyül edildiğinden bu tür kurbanlara fera'adı verilirdi. İlk yavru bir puta kurban edilince, kanı putun başına akıtılır, sonra yavru kurbanın eti yenir ve derisi bir ağaç üzerine atılırdı.

Yavrunun putlara kurban edilmesi, **“teberrük=bereketlenme”** gayesine matuftu.

Ayrıca develeri olan bir adam, **“develerim şu kadar sayıya ulaşınca, onlardan ilk yavruyu kurban edeceğim”** diyerek de putlar için;

“Fera’ Kurbanı” kesebilirdi.

Yeni doğmuş yavru kurban edileceğinde süslenir, giydirilir ve putlar için kesilirdi.

AKR VE MU’ÂKARA:

Cahiliye döneminde ölü kabre defnedildikten sonra bir hayvan boğazlanır veya kabir başında arka ayak sinirleri kesilerek bir deve akredilirdi.

Akrın neden ve nasıl yapıldığı kaynaklarda şöyle açıklanır:

Akr yapanlar:

“Biz Onu (ölüyü) yaptığına karşılık ödüllendiriyoruz, çünkü o yaşarken deve ‘akreder ve bunu misafirlere yedirirdi. Biz de kabri yanında ‘akr yapıyoruz (devenin arka ayaklarının sinirlerini kesiyoruz). Böylece ondan yırtıcı hayvanlar ve kuşlar yesin, o öldükten sonra da yaşarken yedirmiş olduğu gibi yedirmiş olsun.”

...derlerdi.

CEB ÂDETİ VE ŞEYTAN YARMASI:

Ceb Âdeti: Cahiliye döneminde özellikle Medine’de, insanların hayvanlara işkence ve merhametsizlik olarak görülen bir başka âdetini de görmekteyiz.

Mesela;

Medineliler hayvanların cinsiyeti mevzubahis olmaksızın, canlı halde iken develerin senam denilen hörgüçlerini yarıyorlar, içindeki yağlı kısımdan kesip aldıkları yağ parçasını pişirip yiyorlardı. Bu uygulama deve canlı olduğu halde yapılan bir ameliyeydi.

Şeytan Yarması: Cahiliye devrinde, İslam’ın sonradan “Şeytan Yarması” dediği acımasız uygulamaya da hayvanlara tazip ve işkence etmemek hikmetiyle son verildi.

[Mansur Ali, III, 104; Bilmen, s. 428]

Cahiliye insanı hayvan eti yemek istediğinde, farklı bir kesim tarzı da uygulayabiliyordu.

Buna göre eti yenmek istenen hayvan kesilmek için hazır edilir, hayvanın yalnız boyun derisi kesilir, nefes borusu, yemek borusu ve iki şah damarı kesilmeksizin öylece ölüme terk edilirdi.

MUSÂBARA (SABRU'L- BEHÂİM):

Hz. Peygamber hayvanların ve insanların atışla öldürülmek için bağlanıp hedef haline getirilmesini (musâbara) de yasaklamış, cahiliye devrindeki bu âdeti men etmişti.

Bir gün sahabeden İbn-i Ömer Medine'de, Yahya b. Said'i ziyarete gelmişti. Orada onun çocuklarından birinin bağlı haldeki tavuğa, onu vurmak için taş atmağa başladığını gördü ve bunun üzerine bağlı haldeki tavuğa doğru gidip onun bağına çözdü.

Sonra çocukla tavuğu ev sahibine getirip ona şöyle dedi:

“Çocuğunuzu, bu kanatlı hayvanı musâbara yapmaktan (öldürmek üzere bir yerde sabit tutmaktan) men ediniz. **Çünkü ben Nebi sallallahu aleyhi ve selemi**, öldürmek için hayvana veya hayvandan başkasına (insana) musâbara yapmayı nehyederken duydum.”

[Buhari, VI, 227, Zebâih, 25; Mansur Ali, III, 106.]

Hatta Rasûlullah'ın bir canlıyı bağlayıp, atışa hedef olarak koyup ona ok atışı yapanları lanetlediği de zikredilir.

[Buhari, VI, 227, Zebâih, 25.]

BELİYYE UYGULAMASI:

Hayvanlara şefkat ve merhamet konusunda dikkatimizi çeken bir başka cahiliye âdeti BELİYYE'yi de hatırlamak gerekir.

Cahiliye devrinde haşire inanan bir ölü yıkanıp kefenlenip mezara konulduğunda ve gömüldüğünde, onun genelde dişi binek devesi kabri başına getirilir, devenin başı bir bezle yahut havudu altına konan keçeyle iyice sarılırdı. Sonra devenin başı iki ön ayağı arasından, devenin sağ veya solundan yahut yukarı doğru kasılarak kuyruğuna bir iple sıkıca bağlanır ve böylece kabrin başında aç ve susuz ölüme terk edilirdi. Bu şekilde kendine merhametsizce işkence ve şiddet uygulanan çaresiz deve, kendisine su ve yiyecek verilmeksizin günlerce orada ölümünü beklerdi.

Beliyye kelimesi, Arapça "beliyye" fiilinden türetilen bir isimdir. Beliyye, "eskimek, yıpranmak, kokmak" gibi manalara gelir. Türkçemizdeki 'bela ve iptila' kelimeleri de aynı kökten türetilmişlerdir.

Çünkü ibtila ve belalar da insanı yıpratır ve eskitir.

Selam ve Dua ile Hayırlı Cumalar Diler, hazırladığımız bu sohbetten önce kendimiz
sonrada okuyan dinleyen herkesin istifade etmesini Yüce Mevlamızdan
niyaz ederim.

Bilgin EKŞİ
